

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Typ posudku: oponent

Autor/ka práce: František Pok

Název práce: Sociologická analýza sexuality v současných českých hraných filmech

Vedoucí práce: Mgr. Michal Kotík

Oponent/tka: Mgr. Tomáš Čížek

Navržené hodnocení: dobře

Zdůvodnění Vašeho hodnocení práce (zejména výhrad a kritických připomínek) rozepište podle níže uvedených kritérií.

1. Je cíl práce (výzkumná otázka) jasně formulován a odpovídají mu závěry? Je práce vhodně strukturována?

Cíl práce formulován je, autor se snaží v práci zodpovědět následující výzkumné otázky: 1) Jakou pozici zastává ideologie heterosexuality k odlišným sexualitám? 2) Liší se zobrazení ženské a mužské sexuality? 3) Zobrazují filmy sexualitu explicitně, či spíše implicitně? Tyto otázky mají autorovi pomoci zodpovědět hlavní otázku: Jak je sociálně konstruována sexualita v současných českých filmech? V závěru se snaží na tyto otázky odpovědět. Téma je bohužel na poměry bakalářské práce strašně široké, každá jedna z autorových otázek by stačila na vydatnou práci a autorovi by se pak mohlo podařit na svoji výzkumnou otázku odpovědět. Takto jsou závěry, prezentované jako reprezentativní vědecké zhodnocení (používání plurálu – viz.dále), nepřesvědčivé (málo filmů, problematický výběr) a značně subjektivní, působí spíše ve stylu, že autor co chtěl najít, našel (viz kvalita argumentů). Práce drží obvyklou strukturu, problémem je tematicky předimenzovaný teoretický úvod, kde se autor snaží podat shrnutí výkladu výzkumu sexuality, sociologie filmu, genderové sociologie, teorií kulturní reprezentace a dalších směrů a přístupů což se mu na omezeném prostoru daří pouze kaleidoskopickým výběrem úryvků z děl desítek autorů. Vlastními slovy autora se mi opravdu zdálo, že „práce čtenářovi poskytla roztráštěné teoretické zázemí, neboť čerpala z mnoha autorů a jejich teoretických koncepcí“ a to nejen na první, ale i na druhý a třetí pohled (strana 23) a autorovi se tedy podle mého názoru „vytvořit síť teorií a z ní uplést cestu, která vede jedním společným směrem“ (tamtéž) příliš nepodařilo.

2. Opírá se autor/ka o dostatek literatury relevantní tématu práce? Využívá i cizojazyčné texty?

Autor cituje dostatečný počet relevantních textů i cizojazyčných. Některé užitečné zdroje ale autorovi chybí a práci by mohly výrazně pomoci např. sborník z konference Mediální obraz leseb a gayů (2006 : Praha, Česko)

3. Jaká je kvalita použitých dat nebo zdrojů (včetně jejich výběru, sběru a popisu) a metod jejich analýzy? Viz dále bod 4.

4. Jaká je kvalita argumentů, o něž autor/ka opírá závěry, k nimž dospěl/a?

Zde má hodnotitel poměrně těžkou úlohu, protože by stejně jako autor musel znát a to poměrně podrobně všechny filmy, které jsou analyzovány a pak podrobit případné kritice výběr scén, kterými autor dokládá přítomnost/nepřítomnost zkoumaného jevu v daném uměleckém díle. Já jsem analyzované filmy zdaleka všechny neviděl, takže tuto kritiku adekvátnosti či správnosti interpretace provést nemohu. Nutně je také záležitost porozumění a výkladu jakéhokoliv uměleckého díla vždy subjektivní záležitost a autorem použitá metodologie tuto subjektivitu nijak nesnižuje.

Základní pilíř, na kterém argumentace jakékoliv vědecké práce stojí, tedy volba výzkumných otázek mi ale nepřijde úplně šťastná, heterosexuality jako ideologie kontra ostatní typy sexuality (už ne ideologie sexuality), nejsou to ze sociologického hlediska také ideologie? Liší se zobrazení mužské a ženské sexuality? To snad autor již doufám předpokládá, že se liší, já bych čekal, že bude spíš chtít popisovat, jak se liší a jak je tento rozdíl sociologicky relevantní.

Samozřejmě nelze ale autorovi úplně vyčítat, že stejně jako jiné sociálně-vědní práce hledá působení ideologických struktur (já bych se spíše ale držel v sociologii obvyklejších pojmů jako je analýza diskursu, v tomto případě dominantního diskursu sexuality, a více se inspiroval dílem Michela Foucalta) skrze analýzu uměleckého díla. Tímto směrem tedy práci kritizovat nechci.

Problémem je samotný proces výběru filmů, autor uvádí body, jak filmy vybíral, ale já jako čtenář-sociolog netuším, proč by pro mě měl být tento výběr správný. 1) Autor vynechává historické filmy, pohádky atd. určujícím jsou pouze filmy tzv. ze současnosti. Ptám se proč, v těch ostatních k tematizaci sexuality žádným způsobem nedochází? 2) Filmy musí být ryze české výroby – zde se autor ale dopouští zásadní neznalosti ve fungování kinematografie, protože velké množství filmů se točí v nějaké formě koprodukce a z jím vybraných údajně čistě českých filmů jsou koprodukce minimálně dvě: *Venkovský učitel* ČR/Francie/Německo, *Vratné lahve* ČR/Velká Británie/Dánsko. Proč by samotný fakt koprodukce měl mít zásadní vliv na výběr, se ale bohužel nedozvíme. 3) Filmy musely obsahovat prvky lásky, intimity a sexuality – nechci se s autorem hádat, ale neobsahují prakticky všechny filmy, potažmo umělecká díla v nějaké míře tyto prvky? Není také sociologicky zajímavé sledovat vybraný jev působení jakékoliv ideologie právě na těch dílech, která jej prvoplánově neobsahují? Proč autor o kapitole výše píše, že ho analýza lásky a citů nebude zajímat, to k sexualitě nepatří (str. 25)? Navíc dále autor mimo tyto kritéria posléze přidává další pravidlo výběru, a to, že sexualita nesmí ve filmech hrát okrajovou roli. Jak vůbec výběr 10 ze 74 (potažmo 250) filmů reálně probíhal, autor také dostatečně nevysvětluje. Proč je v závěru v sekci filmografie filmů najednou 18?

Autor v závěru dochází k tomu, že české filmy v drtivé většině obsahují heterosexuální maskulinní ideologii, přičemž dva analyzované filmy (*Venkovský učitel*, který pravda nebyl pro předsudečné zobrazování homosexuality LGBT komunitou dobře přijat a *Pusinky*) přímo tematizují homosexualitu a *Pusinky* byly oceněny na LGBT festivalech, to by přeci tuto argumentaci mělo trochu zjemnit. K *Pusinkám* psala scénář dokonce členka LGBT komunity.

Autorovy závěry jsou na kvalitu i kvantitu provedené analýzy příliš generalizující. Analýza měla být zaměřená na méně jevů a více rozvedená a argumentovaná, jeden odstavec selektivního popisu děje či jedna či dvě věty ze scénáře každého filmu na přesvědčivý argument podle mne nestačí. Nebo autor neměl rezignovat na generalizující shrnutí, které si stejně neodpouští, a měl filmy analyzovat vhodnější kvantitativní technikou. Jako sociologické vysvětlení také podle mne nestačí konstatování, že se někde nějaká ideologie vyskytuje, je důležité se zamyslet, proč se zde vyskytuje, kdo je publikum českých filmů, kdo jsou tvůrci (někdy otevřeně homosexuální) a proč tedy tvoří filmy, tak jak tvoří.

5. Jsou v práci autora/autorčina tvrzení a zjištění jasně odlišena od tvrzení a zjištění převzatých?

Vlastní a převzatá zjištění jsou, zdá se mi, dostatečně dobře odlišena.

6. Jaká je úroveň odkazového aparátu, jazyka a dalších formálních náležitostí? Úroveň odkazového aparátu je vysoká, odkazy jsou uváděny odpovídajícím způsobem. Problémem je pro mě používání vědeckého plurálu, počítám a doufám, že autor v týmu nepracoval a to ještě v kombinaci s poměrně hodně zvláštními literárními obraty jako „z ní uplést cestu, která vede...“, Všechny tyto filmy splňují výše zmíněné podmínky, výzkum kvalitně „nasycují“... a podobné obraty, jichž je práce plná.

Práci doporučuji k obhajobě, vzhledem k výše uvedeným námitkám ji navrhuji hodnotit jako dobrou, za předpokladu, že se autor k uvedeným výtkám věrohodně vyjádří a svůj přístup obhájí.